

כנס מחקרי מרצים

המכללה ללימודים
בטכנולוגיה ולחברות

הרשות למחקר ולהערכה ע"ש מ. סגל

כנס מחקרי מרצים

כנס פתיחת שנת הלימודים תשע"ו

יום חמישי, ב' בחשוון תשע"ו, 15 באוקטובר 2015,
מכללת סמינר הקיבוצים

בתכנית:

9:00-8:30 התכנסות - קפה ומאפה

11:00-9:00 מושב פתיחה - מליאה, באולם 70

ברכות:

פרופ' ציפי ליבמן, נשיאת המכללה

פרופ' אסתר יוגב, רקטורית המכללה

ד"ר אירית לוי-פלדמן, ראשת הרשות למחקר ולהערכה
ויו"ר הכנס

הרצאת אורח:

פרופ' תמר אלאור, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה,
האוניברסיטה העברית בירושלים

**תרבות חומרית וחומרים של תרבות: כיוונים חדשים במחקר
שבין האנושי ללא אנושי**

11:30-11:00 הפסקת קפה

13:00-11:30 מושבים מקבילים - סבב ראשון

13:15-13:00 הפסקה

14:45-13:15 מושבים מקבילים - סבב שני

14:45 ארוחת צהריים

* בהתכנסות ובהפסקת הקפה יתאפשר לבחור ספר ממאגר הספרים
פרי עטם של מרצי המכללה

פירוט המושבים המקבילים בכל אחד מן הסבבים

סבב ראשון: 11:30-13:00

1. אתגר ההורות

יו"ר: ד"ר טל שמר אלקיים, מושב הרצאות, כיתה 85

להיות הורה משמעו לשאול שאלות, לעבור תהליכים של בחינה עצמית ולהתמודד באופן כמעט יומיומי עם דילמות מוסריות ומעשיות. היום, יותר מתמיד, ההורות היא אתגר. הידע הזמין בכל זמן, מקום והיבט מוביל למודעות עצמית הורית מוגברת, להעלאת שאלות חדשות ומורכבות ולהתלבטות מתמדת.

המושב יעסוק בשאלות העולות במצבי הורות מגוונים - האם כל מידע גנטי הידוע להורים הוא בבחינת ידע שהוא חלק מהזכות לאוטונומיה של המתבגר, ועל ההורים למסור לו ידע זה? מה עושים אם יש אי-הסכמה בין ההורים בנושא? האם יש הבדלים בין אימהות לבין אבות לילדים עם אוטיזם בתפיסת ההורות, בהשפעה על הבריאות הנפשית, באיכות חיי הנישואין? האם מורה טוב יכול להיות הורה רע, והאם מורה רע יכול להיות הורה מוצלח? האם יש התנגשות בין התפקידים?

במושב "אתגר ההורות" יינתן מענה לשאלות אלו ולשאלות נוספות הנובעות משלושה מצבי הורות המהווים אתגר - הורות לילד שמתגלה אצלו בעיה גנטית, הורות לילד עם אוטיזם והורים שהם גם מורים.

- **ד"ר עדנה כצנלסון:** יידוע מתבגרים בנושא מידע גנטי על אודותיהם
- **ד"ר צפי טימור:** הדואליות בתפיסות הורות והוראה מיטביות בקרב הורים-מורים
- **ד"ר אילת סימן-טוב:** הקשר בין משאבים, חוויית לחץ, איום ואתגר לבין הסתגלות של אימהות ואבות לילדים עם אוטיזם

2. על מה שאי-אפשר לדבר, על אודותיו יש לכתוב

יו"ר: ד"ר שי פרוגל, מושב הרצאות, כיתה 86

"על מה שאי-אפשר לדבר, על אודותיו יש לשתוק", כתב לודוויג ויטגנשטיין בסוף הטרקטט הלוגי-פילוסופי שלו ובזה אכן חתם את דיבורו, והיה נאה דורש ונאה מקיים. ואם אי-אפשר לדבר או לשתוק, הרי אפשר לכתוב. שלוש ההרצאות שבמושב זה בוחנות את הכתיבה על מה שאי-אפשר לדבר עליו - אם משום אופיו החווייתי העוצמתי או משום חיים בתנאים של דיכוי פוליטי.

- **ד"ר נעמה לב ארי:** "ומשם הם ממשיכים לחכות לי" - על מציאות מעברית בפואטיקה של אבות ישורון
- **ד"ר דנה פריבן חפץ:** ברוח הנכונה - דרכים בעמידה מול האין
- **ד"ר איימי גרנאי:** תומאס הולקרופט וויליאם גודווין בשנים 1798-1799: מכתבים, יומנים ודיכוי פוליטי

3. אתגר הקיימות: חינוך ואחריות חברתית סביבתית

יו"ר: ד"ר אילנה אבישר, מושב הרצאות, כיתה 87

במושב זה יוצגו ארבעה פרקים מתוך הספר שיראה אור בתשע"ו **אתגר הקיימות: חינוך ואחריות חברתית**. החינוך לקיימות חותר לשינוי קונספטואלי (כמו נחלת הכלל), מוסרי (כמו אחריות, אמפתיה) ונורמטיבי (שינוי התנהגותי) בחברה, במילים אחרות - חינוך טרנספורמטיבי. נשאל האם ועד כמה פיתח החינוך לקיימות אג'נדה רחבה זו? האם ניתן לפתח אג'נדה זו בבית הספר ה"מסורתי"? ומה צריך לקרות כדי שאג'נדה רחבה זו תתפתח?

- **ד"ר דניאל מישורי:** הגז הזה הוא שלנו? נחלת הכלל, קיימות ובעלות משותפת על משאבי טבע ומרחב ציבורי
- **שחר כהנוביץ:** קידום קיימות ומקומיות
- **ד"ר ארני מרקוס:** חושבים רחוק - לומדים ירוק: תרומת בתי ספר ירוקים לפיתוח הזהות הסביבתית של תלמידים
- **ד"ר דיויד דוניץ:** החינוך לקיימות - נתיב לחינוך טרנספורמטיבי?

4. ללמוד מרחוק - להרגיש קרוב

יו"ר: ד"ר דובי וייס, מושב הרצאות, **כיתה 88**

טכנולוגיות התקשוב מאפשרות לנו לפרוץ את קירות הכיתה ולבצע הוראה ולמידה מחוץ לגבולות בית הספר. "קורסים מקוונים", MOOC's ו-"כיתה הפוכה" הם סוגים שונים של מודלים ללמידה מרחוק חוץ-כיתתית. בכל אחד מהמודלים האלה הלומד נמצא חלק ניכר מזמנו לבד מול המחשב. נשאלת השאלה: איך בכל זאת ניתן להעשיר למידה מתוקשבת מרחוק באינטראקציות אנושיות הנדרשות ללמידה? במושב זה נציג שלושה מחקרים שנערכו על מודלים של למידה מרחוק חוץ-כיתתית. שניים מהמחקרים התבוננו בתרומה של רשתות חברתיות והאינטראקציות האנושיות שהן מזמנות להוראה ולמידה. במחקר השלישי נבחנה התרומה הנתפסת של קורסים מקוונים ללמידה כפי שמעריכים אותה סטודנטים לקויי למידה לעומת סטודנטים "רגילים".

- **ד"ר רבקה ודמני וד"ר אורלי מלמד:** מ-Facebook ל-face to face - התרומות של קבוצת פייסבוק ללמידה בקורס MOOCLEx
- **ד"ר אילנה רונן וד"ר מירי שינפלד:** התרומה הנתפסת ללמידה של קורסים מקוונים כפי שמעריכים אותה סטודנטים "רגילים" וסטודנטים לקויי למידה
- **ד"ר תמי זיפרט:** רשתות חברתיות במבט פדגוגי הרחבת הלמידה מעבר לגבולות הכיתה

5. רב-תרבותיות וחינוך בישראל

יו"ר: ד"ר אמנון יובל, מושב הרצאות, כיתה 190

החברה הישראלית, כמו חברות רבות אחרות בעידן הגלובליזציה, היא חברה הטרוגנית מאוד מבחינה תרבותית, פוליטית ודתית. הטרוגניות זו מתורגמת בישראל במקרים מסוימים להפריה תרבותית הדדית, אך לעתים קרובות הרבה יותר היא מובילה למתחים קשים ולכינון יחסי כוח בוטים בין הקבוצות ההגמוניות לקבוצות אחרות. נסיבות אלו מייצרות אפליה, אלימות ואי-שוויון קיצוני בחלוקת המשאבים החברתיים. במושב נבדוק אם וכיצד יכולים אמצעים כמו השכלה, רפלקסיה עצמית, ספרות וטכנולוגיה - כאשר נעשה בהם שימוש פדגוגי מושכל - לתרום לשינוי מצב זה על ידי שיפור התקשורת וההבנה הבין-תרבותיות ועל ידי יצירת פרקטיקות המחלישות את ההדרה של קבוצות מיעוט כגון ערבים/ות, יוצאי/ות אתיופיה ואף ילדים/ות.

- **ד"ר לילי גלזנר:** רב-תרבותיות ונקודת המבט הילדית
- **פרופ' רות זוזובסקי, ד"ר זהבה סמוחה-ברקני:** דיאלוג עם האחר - יוצרים ומקדמים תרבות וחינוך לשלום
- **ד"ר רינה ברנר, ד"ר אסתר קלניצקי:** חוויה משמעותית בחיים - היבטים אישיים, חברתיים ומקצועיים
- **ד"ר מירי שינפלד, ד"ר אסמאא גנאיים, ד"ר אליין חוטר, ד"ר ג'ו וולטר:** צוותים מקוונים, אמון ודעות קדומות

6. הליכות, הליכים ומהלכים בשיפור ההוראה

יו"ר: ד"ר קובי גוטמן, מושב הרצאות, כיתה ב' 7

מעשה ההוראה הוא אחד התחומים המורכבים ביותר ומושפע מתהליכים, תפיסות וגישות. מושב זה מבקש להצביע על ארבעה תחומי מחקר שיש בהם כדי לקדם את ההוראה ולצור שינוי במקום בו הוא נדרש: גורמי תודעה ופיתוח תפיסות (הליכות), טיפוח ופיתוח מסוגלות מעוגנת התנסות (הליכים), ותרומתם של מהליכי הערכה על פרחי הוראה (מהלכים). ארבעה תחומי מחקר אלה מציבים אתגר מיוחדש לחשיבה על הגורמים המניעים לשיפור ההוראה ושימורם של מורים ומורות בבתי הספר.

- **מרסלו וקסלר:** שינוי תודעת מורים העובדים עם ילדים בסיכון.
- **ד"ר שמואלי מרזה, ד"ר אלקחר איריס:** פיתוח תפיסה מדעית ביחס למוצא בעלי-החיים והאדם בחינוך לאבולוציה בקרב מורים העוברים הכשרה מדעית: מחקר פעולה.
- **ד"ר רינת מיכאל, ד"ר מיכל לוי-קן, ד"ר מאירה אפרתי-וירצור, פרופ' רחל גלי צינמון:** תרומת ההתנסות בשדה ומשתנים אישיותיים לתחושת המסוגלות עצמית בהוראה.
- **פרופ' ציפי ליבמן, ד"ר דפנה המר בודנרו, הילה אקרמן אשר:** שיקולי דעת של מנהלים בהערכת מתמחים בהוראה.

1. פיתוח מיומנויות קריאה ושיח דבור - המקרה של הוראת האנגלית

יו"ר: ד"ר רחל קואסטל, מושב הרצאות, כיתה 85

בעולם הגלובלי, הרב-תרבותי והטכנולוגי של המאה ה-21 להוראת האנגלית יש מקום מרכזי. מושב זה יציג מודלים אחדים לפיתוח מרבי של תהליכי קריאה ושיח דבור של הסטודנטיות המתכשרות להוראה באנגלית. הוא יכלול דיון על מתודולוגיה מטה-קוגניטיבית לחשיבה בקול על תהליכי קריאה, על מודל להגברת היעילות של השיח הדבור במהלך השיעור ועל בחינה של תוכנת הקראה המשפרת הבנה של ביטויים אצל סטודנטיות עם לקויות.

- **ד"ר רחל שגב מילר:** השפעתה של הוראה מפורשת של מתודולוגיית החשיבה-בקול על הידע האסטרטגי של לומדים המתכשרים להוראת אנגלית
- **ד"ר מרב בדש:** דיבור לפי תור בשיעורי אנגלית: מי מדבר וכמה?
- **ד"ר טינה ולדמן, ד"ר בטי שרייבר, ד"ר ריבי כרמל:** ההשפעה שיש לשימוש של סטודנטים עם לקויות בקריאה בתוכנת הקראה במהלך קורס אנגלית אקדמית, על יכולת שטף הקריאה שלהם - המחקר המורחב

2. היבטים חוץ-קוריקולריים בחינוך ובהוראה

יו"ר: ד"ר אופירה טיקוצ'ינסקי, מושב הרצאות, כיתה 86

גיל התלמידים הצורכים אלכוהול הולך ויורד מדי שנה בשנה. תלמידים וסטודנטים עם הפרעות קשב נתקלים בחוסר הבנה לצורכיהם ברוב המקרים מתוך חוסר ידע ובורות. אנשי חינוך בארץ ובעולם מחפשים דרכים להיטיב את ההוראה, את הלמידה ואת רווחת חייהם של התלמידים. מחשבה רבה, זמן וכסף מושקעים בפיתוח תכניות התערבות למיניהן ובמרכזי תמיכה ולמידה אשר מטרתם לתת מענה לקשיים אלו. המושב יציג שלושה מחקרי הערכה שבדקו את הצלחתן ויעילותן של תכניות ייחודיות בתלמידים, בני נוער וסטודנטים.

- **ד"ר ריקי טסלר, פרופ' אורנה בראון אפל:** מיפוי, אפיון והערכה של אפקטיביות התכנית "גדולים ולא שותים" למניעת שתיית אלכוהול בקרב תלמידים בבתי הספר היסודיים
- **ד"ר מיכל לוי-קרון, קטיה רזנברג:** הערכת היבטים רגשיים, חברתיים ולימודיים בקרב תלמידים בעלי לקויות למידה והפרעות קשב במרכז מהו"ת
- **ד"ר טלי רונן, ד"ר לילך שליט:** בשני קולות - מחקרי תנועה בכיוונים יישומיים

3. תכתובי, תציירי, תופיעי: תשתלכנו, תסתגרו אבל אל תוותרו. **יצירות אמנותיות וזהויות ישראליות**

יו"ר: ד"ר אלה באואר, מושב הרצאות, כיתה 87

הרצאות במושב זה מציגות כמה דרכי התמודדויות אמנותיות של יחידים ומגזרים עם מציאות החיים הישראלית. המשתתפות במושב זה דנות בדרכים השונות שבהן באות לידי ביטוי דילמות זהויות ישראליות שונות והאופנים שבהן מתמודדים אלו עם הגמוניה, הדרה, דחייה, התקבלות ומעל הכול ביצירה אמנותית מגוונת ומשמעותית.

- **ד"ר מימי חסקין:** "אתה יהודי או ערבי?" (סמי שלום שטרית) - העמדה היהודית ערבית בספרות העברית
- **ד"ר נאוה סיביליה שדה:** "לא צבר ולא גרניום" - בחינת הגישה הא-היסטורית ביצירתו של רפי לביא
- **אסנת בר-אור:** שחקנים פעילים בעולמם

4. מתחים בין זהויות בתהליך התהוות החברה הישראלית

יו"ר: **מוטי לרנר, מושב הרצאות, כיתה 88**

המושב יעסוק במתחים הקיימים בין רכיבי הזהות השונים בתהליך התהוות החברה הישראלית: המתח ההיסטורי בין יהודיות וגלותיות לישראליות, המתח בין זהות הזרים המצטרפים אלינו לזהות האזרחים בינינו, והמתח בין הזהויות הכלואות בחברה הפלסטינית בישראל.

- **ד"ר אלון גן:** מדמוניזציה לגלוריפיקציה ובחזרה? הרהורים על הדיאלקטיקה של הדמוניזציה בשיח הזהות הישראלי
- **ד"ר עמרי יבין:** ישראליות נזילה: מהגרים ומסתננים בקולנוע הישראלי
- **ד"ר נירה ואלה:** הדרכה רגישת תרבות והשפעותיה על הזהות המקצועית של גננות פלסטיניות בנצרת

5. אמצעים חדשניים בהוראה לדור ה-Y

יו"ר: ד"ר מיקי קריץ, מושב הרצאות, כיתה 190

המושב יציג אפשרויות ותובנות בשילוב רכיבים דיגיטליים ומתקשרים בהוראה החדשה: שימוש בצילומי בניין בית הספר כבסיס לבניית יומן רפלקטיבי חזותי בהכשרת מורים, התמחות מתקשבת בשלב הכניסה להוראה ושילוב וידאו בקורסים מרובי משתתפים.

- **ד"ר עדנה בר רומי-פרלמן:** שימוש בצילומי בניין בית הספר כבסיס לבניית יומן רפלקטיבי חזותי בהכשרת מורים
- **ד"ר דפנה המר בודנרו:** התמחות מתקשבת מול התמחות פנים אל פנים בשלב הכניסה להוראה
- **ד"ר תמי זייפרט, ד"ר צילי ליבמן-רז, אורנה פליקס, אורלי רביד:** עמדות סטודנטים כלפי שילוב וידאו בקורסים מרובי משתתפים

ועדת ההיגוי של הכנס: ד"ר אירית לוי-פלדמן (יו"ר), ד"ר סמדר דוניצה-שמידט, ד"ר יהודית וינברגר, פרופ' רות זוזובסקי, פרופ' אסתר יוגב.

מרכזת: שירה ניב.

צוותי המושבים: ד"ר חנה אבני-שיין, ד"ר אלה באואר, ד"ר סיגל ברקאי, ד"ר סמדר דוניצה-שמידט, ד"ר דפנה המר-בודרנו, ד"ר יהודית וינברגר, מרסלו וקסלר, פרופ' רות זוזובסקי, ד"ר צפי טימור, ד"ר דפנה יצחקי, ד"ר אירית לוי-פלדמן, ד"ר מיכל לוי-קרון, ד"ר אביגיל עדין-סורקיס, ד"ר סיגל עוזרי-רויטברג, ד"ר עידית עינת-נוב, ד"ר שי פרוגל, ד"ר ענת שביט-מילר, ד"ר ורד שומרון

שותפות לארגון הכנס: ד"ר אסתר לבנון-מורדוך (מנהלת הכנסים והטקסים במכללה), חוקרות הרשות למחקר ולהערכה.